

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت
مرکز مدیریت بیماری های غیر واگیر
واحد بیماریهای مزمن تنفسی

برنامه های پیشگیری و کنترل بیماریهای مزمن تنفسی

زیر نظر: دکتر علیرضا مصداقی نیا
دکتر محمد حسین نیکنام
دکتر کوروش اعتماد
تهیه کننده:
دکتر مهدی نجمی
مسوول واحد بیماری های مزمن تنفسی
شهریور ۱۳۹۰

فهرست

- ۱. پیشگفتار
- ۳. برنامه راهبردی ۵ ساله کنترل آسم و COPD
- ۳. هدف کلی
- ۳. اهداف اختصاصی
- ۳. استراتژیها
- ۴. فعالیتهای اصلی
- ۴. وضعیت موجود
- ۴. حوزه های همکاری با سایر کشورها و WHO

بیش از ۱/۵ میلیارد نفر در سراسر دنیا به بیماری های مزمن ریوی مبتلا هستند و سالانه بیش از ۴ میلیون نفر در اثر ابتلا به آسم و COPD جان خود را از دست می دهند. بر اساس آمار سازمان بهداشت جهانی، بیش از ۳۰۰ میلیون نفر از مردم دنیا مبتلا به بیماری آسم و بیش از ۲۱۰ میلیون نفر به بیماری COPD مبتلا هستند. پیش بینی می شود که تا سال ۲۰۳۰ صد میلیون بیمار آسی به بیمارانی فعلی اضافه گردند و COPD به سومین علت مرگ ناشی از بیماری در دنیا تبدیل شود. آسم شایعترین بیماری مزمن دوران کودکی و شایعترین علت بستری در بیمارستان و نیز شایعترین علت نخیمیت طولانی از مدرسه است. طی سالهای ۱۹۹۴ تا ۱۹۸۰ شیوع آسم ۷۵ درصد افزایش داشته که این افزایش شیوع در کودکان حدود ۱۶۰ درصد بوده است.

شیوع آسم و COPD در ایران دقیقاً مشخص نیست. بر اساس مطالعات انجام شده در کشور شیوع آسم در جمعیت کودکان و نوجوانان حدود ۱۳-۱۰ درصد تخمین زده می شود و در بعضی از مناطق تهران شیوع علائم آسم تا ۳۵ درصد گزارش شده است اما در خصوص COPD آمار دقیقی در دست نیست.

بر اساس بررسی سیمای مرگ در ۲۹ استان کشور در سال ۱۳۸۵، ۲۷۸۰ نفر بر اثر بیماری آسم و ۴۵۴۳ نفر در اثر بیماری COPD فوت کردند.

بار بیماری آسم و COPD در ایران

DALYs			YLD			YLL			شاخص
جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جنس
۱۱۱۶۸۵	۴۷۸۸۵	۶۳۸۰۰	۸۷۲۰۵	۳۵۹۱۵	۵۱۲۹۰	۲۴۴۸۰	۱۱۹۷۰	۱۲۵۰۹	بیماری
									آسم
۲۳۲۶۱۱	۱۰۴۳۸۱	۱۲۸۲۳۰	۲۰۳۴۴۹	۹۱۷۴۳	۱۱۱۷۰۶	۲۹۱۶۲	۱۲۶۳۸	۱۶۵۲۴	COPD

واحد آسم و آلبرژی مرکز مدیریت بیماریهای غیرواکسیر فعالیت خود را از سال ۱۳۸۰ با هدف افزایش آگاهی آحاد جامعه در خصوص بیماری آسم و عوامل خطر ایجادکننده آن آغاز نمود و با برگزاری سالانه مراسم روز جهانی آسم و تدوین کتب آموزشی و برگزاری کلاسها و دوره های آموزشی برای گروه های مختلف جامعه (پزشکان، پرستاران، بیماران و خانواده های ایشان، ...) در این راستا گام برداشت. با توجه به روند روبه افزایش بیماریهای مزمن تنفسی (به ویژه آسم و COPD) در سطح جامعه از سال ۱۳۸۹ این واحد با هدف پیشگیری و کنترل این گروه از بیماریها به واحد بیماریهای مزمن تنفسی ارتقاء یافت و به عنوان اولین گام مبادت به تدوین برنامه راهبردی ۵ ساله (۱۳۹۴-۱۳۹۰) کنترل آسم و COPD نمود. این برنامه بر اساس استراتژیهای WHO و با توجه به تجارب جهانی در زمینه کنترل بیماریهای مزمن تنفسی طراحی شده است.

دکتر مهدی نجمی

مسئول واحد بیماریهای مزمن تنفسی

برنامه راهبردی ۵ ساله کنترل آسم و COPD

با توجه به نقشه سلامت جمهوری اسلامی ایران در برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کاهش بار ناشی از بیماری های مزمن تنفسی (آسم و COPD) به میزان ۵ درصد در برنامه ۵ ساله نسبت به سال پایه پیش بینی شده است؛ در همین راستا و به منظور دستیابی به هدف مذکور، واحد بیماریهای مزمن تنفسی مرکز مدیریت بیماریهای غیرواگیر نخستین برنامه راهبردی ۵ ساله (۱۳۹۴-۱۳۹۰) پیشگیری و کنترل آسم و COPD را با بهره گیری از نظرات کارشناسان و متخصصان تدوین نمود. این برنامه با رویکرد جلب مشارکت کلیه ذینفعان و آحاد جامعه در پیشگیری و کنترل این بیماریها و عوامل خطر زمینه ساز آنها طراحی و تدوین شده است.

هدف کلی

پیشگیری و کنترل آسم و COPD و کاهش عوارض ناشی از آنها.

اهداف اختصاصی

۱. کاهش روند رو به افزایش بروز آسم و COPD.
۲. بهبود کیفیت زندگی بیماران مبتلا به آسم و COPD.
۳. کاهش موارد مرگ و میر ناشی از آسم و COPD.
۴. کاهش بار اقتصادی ناشی از آسم و COPD.

استراتژیها

۱. افزایش دانش همگانی در خصوص آسم و COPD و عوامل خطر ساز آنها.
۲. ایجاد نظام مراقبت (surveillance) آسم و COPD.
۳. ارتقاء مدیریت (Management): پیشگیری، تشخیص سریع، درمان و پیگیری) آسم و COPD در نظام سلامت کشور.
۴. افزایش همکاریهای بین بخشی و تقویت مکانیسمهای حمایتی (بیمه، خیریه، ...) و نظارتی و کنترل عوامل خطر.

فعالیت‌های اصلی

۱. اطلاع رسانی همگانی
۲. آموزش متمرکز گروه‌های جمعیتی خاص
۳. تشخیص، درمان و مراقبت بیماران مبتلا به آسم و COPD بر اساس برنامه پزشک خانواده
۴. راه اندازی نظام ثبت و گزارش دهی مبتنی بر برنامه پزشک خانواده
۵. راه اندازی نظام ثبت و گزارش دهی در مراکز بیمارستانی و اورژانس
۶. برنامه غربالگری آسم و COPD در گروه‌های پر خطر
۷. طرح غربالگری مناسبی آسم و COPD
۸. انجام پژوهش‌های کاربردی
۹. شناسایی عوامل خطرزای آسم و COPD
۱۰. استاندارد سازی تشخیص و درمان
۱۱. آموزش و توانمند سازی کارکنان بهداشتی درمانی

وضعیت موجود

در حال حاضر برنامه کشوری تشخیص، درمان و مراقبت بیماران مبتلا به آسم بر اساس برنامه پزشک خانواده و به منظور ادغام در نظام شبکه‌های بهداشتی درمانی کشور طراحی گردیده که این برنامه مراحل نهایی شدن را طی می‌کند و پس از تصویب در ۳ دانشگاه علوم پزشکی کشور به صورت آزمایشی اجرا خواهد گردید. همچنین برنامه کشوری تشخیص، درمان و مراقبت بیماران مبتلا به COPD نیز در دست تدوین می‌باشد.

از جمله برنامه‌های دیگری که در سال ۱۳۹۰ در دست اجرا می‌باشد طراحی نظام مراقبت (surveillance) آسم و COPD و انجام یک survey به منظور تعیین شیوع آسم و COPD در کشور می‌باشد.

حوزه‌های همکاری با سایر کشورها و WHO

۱. تبادل تجارب با سایر کشورها در زمینه پیشگیری و کنترل بیماری‌های مزمن تنفسی در قالب اجرای پروژه‌های مشترک، برگزاری کارگاه، بازدید از فیلد،
۲. اجرای طرح‌های تحقیقاتی مشترک در زمینه بیماری‌های مزمن تنفسی

